

BELGISCHE SENAAAT

ZITTING 1955-1956.

VERGADERING VAN 26 JUNI 1956.

Wetsvoorstel betreffende
de bedrieglijke insolventie.

TOELICHTING

MEVROUWEN, MIJNE HEREN,

Alle rechtsgelerden koesteren de hoop dat ons Wetboek van burgerlijke rechtspleging, waarvan de meeste bepalingen verouderd zijn en niet meer voldoen aan de eisen van deze tijd, grondig hervormd zal worden.

Allen geven zij er zich echter rekenschap van dat een dergelijke hervorming vele jaren in beslag zal nemen.

Intussen vertoont onze wetgeving grote leemten die aangevuld zouden kunnen worden zonder de overwogen hervorming te schaden.

Dit geldt met name voor het tegengaan van bedrieglijke insolventie.

Dit vraagstuk is voortreffelijk behandeld door het Studiecentrum tot Hervorming van de Staat, hetwelk een voorontwerp heeft opgemaakt dat, naar wij menen, onveranderd, in de vorm van een wetsvoorstel, aan het Parlement kan worden voorgelegd (Zie : Studiecentrum tot Hervorming van de Staat, Hervorming van de Rechtspleging, Brussel, 1958, Deel II, blz. 132 tot 140).

K. DE BAECK.

SÉNAT DE BELGIQUE

SESSION DE 1955-1956.

SÉANCE DU 26 JUIN 1956.

Proposition de loi
relative à l'insolvabilité frauduleuse.

DÉVELOPPEMENTS

MESDAMES, MESSIEURS,

Les praticiens du droit sont unanimes à espérer une réforme profonde de notre Code de procédure civile dont la plupart des dispositions ont vieilli et ne correspondent plus aux nécessités de notre temps.

Ils sont tous aussi unanimes à se rendre compte qu'une telle réforme ne pourra être réalisée avant de longues années.

Entretemps, cependant, notre législation présente d'importantes lacunes qui pourraient être comblées sans nuire pour autant à la réforme envisagée.

Telle est, notamment, la répression de l'insolvabilité frauduleuse.

Cette question a fait l'objet d'une étude remarquable par le Centre d'Etudes pour la Réforme de l'Etat, qui a établi un avant-projet que nous croyons pouvoir soumettre tel quel, avec son exposé des motifs, sous la forme d'une proposition de loi, aux délibérations du Parlement. (Voir : Centre d'Etudes pour la Réforme de l'Etat, Réforme de la Procédure, Bruxelles, 1938, Tome II, pages 131 à 140).

Nr 30. — De bedrieglijke insolventie.

Zowel in de Belgische als in de Franse rechtsleer en rechtspraak, gelden voor de paulinische vordering, waarover de schuldeisers beschikken om de herroeping te verkrijgen van de handelingen, die hun schuldenaars ten nadele van hun rechten hebben verricht, de volgende stricte voorwaarden :

1° De handeling moet aan de schuldeisers nadeel hebben berokkend;

2° Van dat nadeel moet de schuldenaar kennis hebben gehad.

De schuldenaar behoudt zijn volle burgerlijke bekwaamheid, doch hij mag er geen gebruik van maken met het enkele doel nadeel aan zijn schuldeisers te berokkenen, een recht te ontduiken dat zij op grond van de wet bezitten (1) en opzettelijk goederen aan de gestelde waarborg te onttrekken (2).

3° De derde moet medeplichtig aan de handeling zijn geweest. Die voorwaarde, ofschoon niet in de tekst van artikel 1167 uitgedrukt, behoort tot de traditie. Het zou niet billijk zijn de handeling vervallen te verklaren indien de medecontracterende derde te goeder trouw had gehandeld.

In de praktijk is het gewoonlijk voor de schuldeiser zeer bezwaarlijk te bewijzen dat er tussen zijn schuldenaar en de derde afspraak bestaat. Dikwijls blijkt deze bedrieglijke afspraak niet uit de bewoordingen van de akte, indien deze van bezwarende aard is, en reeds vijftig jaar geleden mocht men de ontoereikendheid betreuren van de paulinische vordering door deze ontzenuwende vaststelling: een burgerlijk schuldenaar kan, in de staat van onze wetgeving, ongestraft zijn schuldeisers hun waarborg ontfutselen mits de enige voorwaarde dat hij daarbij een zekere handigheid aan de dag legt (3).

Welnu, de sociale orde is onvolmaakt :

a) Wanneer een schuldeiser de slechte wil van een weerspannig schuldenaar, die zijn schuld wel kan betalen, maar ze niet wil betalen, niet kan overwinnen;

b) Wanneer een persoon opzettelijk een beslissing van de rechter, die hem veroordeeld heeft, niet ten uitvoer legt. Het is onaannemelijk dat, wanneer de openbare overheid de schuldenaar bevoelen heeft te betalen, hij die dat bevel heeft gekregen, gebruik kan maken, zonder zijn burgerlijke en penale verantwoordelijkheid op het spel te zetten, van verschillende maatregelen, zelfs kwaad bedoelde, om de tenuitvoerlegging van die beslissing te belemmeren.

Om die toestand te verhelpen, waarvan niemand de ernst nog miskent, heeft men namelijk voor-

Nº 30. — L'insolvabilité frauduleuse.

Dans la doctrine et la jurisprudence, tant belges que françaises, l'action paulienne qui est donnée aux créanciers pour obtenir la révocation des actes accomplis par leurs débiteurs en fraude de leurs droits, est soumise à des conditions strictes :

1° L'acte doit avoir causé un préjudice aux créanciers;

2° Ce préjudice doit avoir été connu par le débiteur.

Le débiteur conserve donc sa pleine capacité civile mais à la condition de ne pas en user dans la seule fin de nuire à ses créanciers, d'éluder le droit qu'ils tiennent de la loi (1) et de soustraire sciemment ses biens à leur gage (2);

3° Le tiers doit avoir été complice de l'acte. Cette condition, bien que non exprimée dans le texte de l'article 1167, est traditionnelle. Il ne serait pas légitime de frapper l'acte de caducité, si le tiers cocontractant était de bonne foi.

Dans la pratique, il est généralement très malaisé pour le créancier de prouver la collusion entre son débiteur et le tiers. Souvent cette entente frauduleuse n'apparaît pas des termes de l'acte si celui-ci est à titre onéreux, et il y a cinquante ans déjà que l'on pouvait déplorer l'insuffisance de l'action paulienne par cette constatation décevante : « un débiteur civil, dans l'état de notre législation, peut impunément spolier ses créanciers de leur gage, à la seule condition d'y mettre une certaine dextérité » (3).

Or, l'ordre social est imparfait :

a) Si un créancier n'est pas en mesure de vaincre le mauvais vouloir d'un débiteur récalcitrant qui peut payer sa dette et ne le veut pas;

b) Si un individu volontairement n'exécute pas une décision de justice qui l'a condamné. Il est inadmissible que l'autorité publique ayant ordonné au débiteur de payer, celui qui a reçu cet ordre puisse prendre, sans engager sa responsabilité civile et pénale, des mesures variées, même malicieuses, pour contrecarrer l'exécution de cette décision.

Pour remédier à cette situation dont nul ne méconnaît plus la gravité, on a proposé notamment

(1) Wet van 16 December 1851, artikelen 7 en 8.

(2) DE PAGE, *Traité élémentaire de droit civil belge*, deel III, n° 235.

(3) THALLER, *loc. cit.*, blz. 143. — Zie ook GARRAUD, *De la Déconfiture*, blz. 219.

(1) Loi du 16 décembre 1851, articles 7 et 8.

(2) DE PAGE, *Traité élémentaire de droit civil belge*, t. III, n° 235.

(3) THALLER, *loc. cit.*, p. 143. — Voyez aussi GARRAUD, *De la Déconfiture*, p. 219.

gesteld de schuldenaar die geen gevolg aan het vonnis geeft, bij een echt mandaat tot opleiding, te verplichten op de terechtzitting terug te keren.

Op dat ogenblik zou de taak van de rechtbank als volgt zijn: zij zou de toestand van de verliezende partij bepalen om over de mogelijkheden van regeling te oordelen. Ter voldoening aan de regeling zou zij de modaliteiten van haar tenuitvoerlegging bepalen.

Indien dit gewenst was, zou zij waarborgen aan de schuldeiser verlenen en zelfs de onvermogenende schuldenaar gelasten, aan de rechtbank rekening te geven van elke latere verandering in zijn financiële toestand.

Met het oog op de vervulling van die taak, zou de rechter beschikken over inlichtingen, door het burgerlijk strafregister verstrekt. Hij zou bijgevolg een onderzoek kunnen instellen naar de echte toestand van de schuldenaar en hem de eed opdragen tot waarborg van de waarheid van zijn verklaringen (1).

Dat stelsel kan aanleiding geven tot gemakkelijke critiek. De mannen van de praktijk zullen zonder moeite vaststellen, dat het inderdaad nieuwe vertragingen zal verwekken.

Inderdaad, de voorwaarden van toepassing van artikel 1244 van het Burgerlijk Wetboek kunnen grondig onderzocht worden tijdens de debatten waartoe de rechtsvordering aanleiding geeft en het is ook gewenst dat zij het zouden zijn. Doch indien, om redenen van opportuniteit of om het onderzoek van de zaak en de pleidooien niet te verlengen, het vanzelfsprekend overbodig zou zijn stil te blijven staan bij bijkomende uitleggingen aangaande schuldregelingen in het geval dat de eis afgewezen wordt, zou de rechtbank, vooraleer de veroordeling uit te spreken en eenmaal het beginsel van een veroordeling bepaald, aan partijen last geven zich te verklaren omtrent de modaliteiten van de tenuitvoerlegging van het te wijzen vonnis.

Aan de andere kant komt de invoering van een burgerlijk strafregister, waarin al de vonnissen zouden worden opgenomen, die tegen een persoon kunnen gewezen zijn, in strijd met de bezorgdheid die men moet hebben wat het krediet en de wederopheffing van de schuldenaars betreft.

Die kwestie werd trouwens onderzocht naar aanleiding van het tot stand brengen van het dossier der beslagleggingen (2) en men is tot de conclusie gekomen dat het een misbruik zou zijn, indien men verder ging dan de grenzen binnen welke de samenstelling en het ter inzage nemen van dat dossier georganiseerd werden.

Men moet maatregelen treffen. Vele buitenlandse wetgevingen hebben er voor gezorgd.

In Engeland, Duitsland, Nederland, bijvoorbeeld, worden de insolvente handelaar en de insolvente niet-handelaar die bedrog gepleegd hebben ten nadele van de schuldeisers, met dezelfde penaltiteiten gestraft.

d'enjoindre au débiteur qui ne déférerait pas à un jugement, de le faire rappeler à l'audience par un véritable mandat d'amener.

A ce moment, la mission du tribunal serait la suivante: il déterminerait la situation de la partie perdante pour apprécier les possibilités de règlement. En exécution de celui-ci, il fixerait les modalités de son exécution.

Il accorderait, s'il y a lieu, des garanties au créancier; il ordonnerait même au débiteur insolvable de rendre compte au tribunal de tout changement ultérieur dans sa situation financière.

En vue de l'accomplissement de cette tâche, le juge disposerait de renseignements fournis par le casier judiciaire civil. Il pourrait, en conséquence, faire une enquête sur la situation véritable du débiteur et lui déférer le serment, pour garantir la véracité de ses déclarations (1).

Ce système offre le flanc à de faciles critiques. Les praticiens constateront aisément qu'à la vérité il est de nature à engendrer des lenteurs nouvelles.

En effet, les conditions d'application de l'article 1244 du Code civil peuvent parfaitement être examinées lors des débats auxquels l'action judiciaire donne lieu et il est souhaitable qu'elles le soient. Mais si, pour des raisons d'opportunité ou avec le souci de ne point allonger l'instruction de la cause et les plaidoiries par des explications subsidiaires au sujet d'atermoïements auxquels, en cas de débouté du demandeur, il serait évidemment superflu de s'arrêter, le tribunal pourrait, avant de prononcer la condamnation et une fois arrêté le principe de celle-ci, ordonner aux parties de s'expliquer sur les modalités d'exécution du jugement à intervenir.

D'autre part; la création d'un casier judiciaire civil où seraient relatés tous les jugements qui ont pu intervenir à charge d'une personne heurte vraiment le souci qu'on doit avoir du crédit et du redressement des débiteurs.

Cette question a d'ailleurs été examinée à propos de la création du dossier des saisies (2) et l'on a conclu qu'il serait abusif de s'engager au delà des limites dans lesquelles la composition et la consultation de ce dossier ont été organisées.

Il faut aller plus loin. Maintes législations étrangères en ont eu le souci.

En Angleterre, en Allemagne, en Hollande, par exemple, les mêmes pénalités frappent le commerçant et le non-commerçant, dont l'insolvabilité s'accompagne de fraude au préjudice des créanciers.

(1) Zie de uiteenzetting van het stelsel in Pierre LEPAULLE, *La Justice*, Parijs, Payot, 1934, blz. 134 en volg.

(2) Zie het voorontwerp n° 25, artikelen 603bis v.v.

(1) Voyez l'exposé du système dans Pierre LEPAULLE, *La Justice*, Paris, Payot, 1934, pp. 134 et ss.

(2) Voir l'avant-projet n° 25, articles 603bis et suiv.

Het Deens, het Spaans en het Italiaans Wetboek straffen de bedrieglijke insolventie.

Om een einde te maken aan de vrijwillige tekortkomingen van de schuldenaar te kwader trouw, voorziet het ontwerp twee categorieën van bepalingen, die bestaan in de *aanpassing van de lijfswang* en de invoering van de *burgerlijke bankbreuk* of, meer bepaald, van penaliteiten die de niet-kooplieden straffen, welke zich schuldig hebben gemaakt aan feiten bij de strafwet beteugeld onder de qualificatie bankbreuk, wanneer kooplieden deze feiten plegen (1).

Lijfswang.

De lijfswang is een executiemiddel dat hierin bestaat, dat de schuldenaar gegijzeld wordt om hem te dwingen te betalen hetgeen hij verschuldigd is (2).

De wet van 27 Juli 1871, die de lijfswang beheerst, heeft er de toepassing van beperkt en deze ondergeschikt gemaakt aan voorwaarden die, in de praktijk, zijn uitvoering nagenoeg onmogelijk hebben gemaakt.

De rechter is trouwens niet verplicht de lijfswang te bevelen en, met uitzondering van de veroordelingen welke ten voordele van de burgerlijke partijen, ter gelegenheid van strafvorderingen gesteld, voorzien zijn, maakt hij er zelden gebruik van.

Hij is trouwens slechts behouden wanneer de door de schuldeiser gevorderde schadevergoeding het gevolg is van een feit, dat bij de strafwet wordt voorzien, of van een onrechtmatige handeling, met kwaad opzet of te kwader trouw gepleegd, hetgeen de quasi-misdrijven uitsluit.

Lijfswang kan niet worden uitgesproken tegen de burgerlijk verantwoordelijke personen. De schuldenaars die meer dan 70 jaar oud zijn, de vrouwen en de minderjarigen, de erfgenamen van de dwangbare bij lijve ontsnappen onder meer aan zijn toepassing.

Door op die wijze de uitoefening van de lijfswang te beperken heeft de Belgische wetgever gehoor gegeven aan humanitaire overwegingen, die trouwens in de meeste Staten door velen werden gehuldigd. Zeker is het een gelukkig feit dat de schuldenaar, wiens ongeluk niet met oneerlijkheid gepaard gaat, niet onrechtstreeks van zijn vrijheid beroofd kan worden, wegens de strengheid van zijn schuldeiser. Doch, zoals Thaller (3) het gezegd heeft, is in deze omstandigheid zoals in vele andere, de geest de dupe geworden van het hart. Wanneer de schuldeiser het slachtoffer is van de geslepenheid, de knoeierijen en het bedrog van zijn schuldenaar, verdient hij meer belangstelling dan laatstgenoemde. De lijfswang kan ook een gemiddelde maatregel zijn, tussen de voortaan illusoire schadevergoeding en de zware sancties van het Strafwetboek.

Le Code danois, le Code espagnol et le Code italien répriment l'insolvabilité frauduleuse.

Pour mettre fin aux manquements volontaires du débiteur de mauvaise foi, le projet prévoit deux ordres de dispositions qui peuvent être résumées dans l'*aménagement de la contrainte par corps*, et l'institution de la *banqueroute civile*, ou plus exactement de peines frappant les non-commerçants qui se sont rendus coupables de faits qui, lorsqu'ils sont commis par des commerçants, sont réprimés par la loi pénale sous la qualification de banqueroute (1).

Contrainte par corps.

La contrainte par corps est une voie d'exécution, consistant dans l'emprisonnement du débiteur pour le forcer à payer ce qu'il doit (2).

La loi du 27 juillet 1871 qui la régit en a limité l'application et a subordonné celle-ci à des conditions qui, en pratique, l'ont rendue à peu près irréalisable.

Elle n'est d'ailleurs qu'une faculté pour le juge qui, à l'exception des condamnations prévues au profit des parties civiles constituées à l'occasion de poursuites répressives, en use très rarement.

Elle n'est maintenue au demeurant que lorsque les dommages-intérêts réclamés par le créancier sont le résultat d'un fait prévu par la loi pénale ou d'un acte illicite commis méchamment ou de mauvaise foi, ce qui exclut les quasi-délits de son champ d'application.

La contrainte par corps ne peut être prononcée contre les personnes civilement responsables. Les débiteurs âgés de soixante-dix ans au moins, les femmes et les mineurs, les héritiers du contraignable par corps échappent notamment à son application.

En limitant de la sorte l'exercice de la contrainte par corps, le législateur belge a cédé à des considérations humanitaires dont le courant avait rallié d'ailleurs la plupart des Etats. Il est certes heureux que le débiteur dont le malheur ne s'accompagne pas de déloyauté ne puisse être indirectement privé de la liberté à cause de la rigueur de son créancier. Mais, comme l'a dit Thaller (3), l'esprit, dans cette circonstance comme dans beaucoup d'autres, a été la dupe du cœur. Lorsque le créancier est victime des ruses, des machinations et des fraudes de son débiteur, il est plus digne d'intérêt que ce dernier. La contrainte par corps peut ainsi être un moyen terme entre les dommages-intérêts, désormais illusoires, et les sanctions sévères du Code pénal.

(1) *Répertoire pratique du droit belge*, V^o *Contrainte par corps*, n° 1.

(2) Zie over deze kwestie Jean CONSTANT, *L'Insolvabilité frauduleuse*.

(3) *Des Faillites en droit comparé*, deel I, blz. 140.

(1) *Répertoire pratique de droit belge*; V^o *Contrainte par corps*, n° 1.

(2) Voyez aussi sur cette question Jean CONSTANT, *L'Insolvabilité frauduleuse*.

(3) *Des Faillites en droit comparé*, t. Ier, p. 140.

Zijn modaliteiten van uitvoering moeten echter leniger worden gemaakt. Bevoegde afgevaardigden van de deurwaarders hebben nadruk gelegd op de bezwaren, die deze ministeriële ambtenaren kunnen doen gelden tegen een instelling, waarbij het hun hoort, zonder daartoe de aanleg of de bevoegdheid te hebben, een opdracht te vervullen die anders door de rijkswacht wordt vervuld.

Daarom voorziet het ontwerp dat de lijfswang uitgevoerd zal worden door de bemoeiing van het Parket.

Ook heeft men gedacht dat de beperkingen, in artikel 781 van het Burgerlijk Wetboek voorzien, gewijzigd behoorden te worden.

De welwillendheid is groot en ongetwijfeld overdreven, waar de aanhouding wordt verboden van de schuldenaar vóór het opstaan en na het ondergaan van de zon, op de wettige feestdagen of in welk huis ook, zelfs in zijn woonplaats.

Van het ogenblik af dat de lijfswang als een wettig middel wordt beschouwd en zelfs in sommige gevallen wenselijk wordt geacht (1), hoort het dat, eenmaal de lijfswang wettelijk gelast, hij vervolgd kan worden op praktische, vlugge en bijgevolg doeltreffende wijze.

De hervorming van de wet op de lijfswang wettigt de herziening van de wet van 21 Maart 1859, die in haar artikel 30 op één frank per dag het bedrag heeft bepaald, dat door de schuldeiser geconsigneerd moet worden en bestemd is voor het voeden van de schuldenaar. Men heeft gemeend dat, daar de lijfswang bestemd is om de bedrieglijke insolventie tegen te gaan, de Staat zoals vroeger moest bijdragen in de kosten van deze strafmaatregelen. Daarom bepaalt artikel 7 van het ontwerp op honderd vijftig frank voor 30 dagen het bedrag dat de schuldeiser moet consigner en dat bestemd is voor de voeding van de schuldenaar.

Burgerlijke bankbreuk.

Men heeft in bijzondere zaken kunnen vaststellen, dat het bestaan van en de bedreiging met sommige bepalingen van het Strafwetboek een heilzame invloed hadden op de gedraging van de schuldenaar. Dit is namelijk het geval met de wet van 14 Januari 1928, die als artikel 391bis deel uitmaakt van het Strafwetboek en waarbij wordt bepaald dat met gevangenisstraf van acht dagen tot twee maanden en een geldboete van 50 frank tot 500 frank of met een van deze straffen gestraft zal worden elke persoon die, nadat hij bij rechterlijke beslissing, in kracht van gewijsde gegaan, tot het verstrekken van onderhoudsgeld aan zijn echtgenoot, aan zijn afstammelingen of aan zijn bloedverwanten in de opgaande linie veroordeeld zal zijn geworden, gedurende meer dan drie maand vrijwillig verzuimd zal hebben de vervallen termijnen te betalen.

(1) Zie thesis van Edmond DE BIEVILLE, Parijs 1904; vergeleek Jean FABRE, *De la Contrainte par corps*, Toulouse, 1933.

Ses modalités d'exécution doivent toutefois être assouplies. Des délégués qualifiés des huissiers ont fait valoir les griefs que ces officiers ministériels élèvent contre une institution où, sans en avoir la vocation ni l'aptitude, il leur appartient d'assumer une mission de gendarmerie.

C'est dans ces conditions que le projet prévoit que la contrainte par corps sera exécutée à la diligence du Parquet.

On a pensé aussi que les restrictions apportées à l'article 781 du Code civil devaient être amendées.

La bienveillance est grande et sans doute excessive d'interdire l'arrestation du débiteur avant le lever et après le coucher du soleil, les jours de fêtes légales ou dans une maison quelconque, même dans son domicile.

Dès l'instant où la contrainte par corps est jugée licite et même dans certains cas, souhaitable (1), il convient qu'une fois régulièrement ordonnée, elle puisse être poursuivie d'une manière pratique, prompte et partant efficace.

La réforme de la loi sur la contrainte par corps justifie la revision de la loi du 21 mars 1859 qui en son article 30 a fixé à un franc par jour la somme à consigner par le créancier et destinée aux aliments du débiteur. On a pensé que la contrainte par corps étant de nature à réprimer l'insolvabilité frauduleuse, l'Etat devait comme auparavant contribuer au coût de ces mesures coercitives. C'est pourquoi l'article 7 du projet fixe à cent cinquante francs, pour trente jours, la somme à consigner par le créancier et destinée aux aliments du débiteur.

Banqueroute civile.

On a pu constater dans des matières spéciales que l'existence et la menace de certaines dispositions du Code pénal exerçaient un effet salutaire sur le comportement du débiteur. C'est le cas notamment de la loi du 14 janvier 1928 formant l'article 391bis du Code pénal, qui dispose que sera punie d'un emprisonnement de huit jours à deux mois et d'une amende de cinquante à cinq cents fr. ou d'une de ces peines, toute personne qui, ayant été condamnée par une décision judiciaire passée en force de chose jugée à fournir une pension alimentaire à son conjoint, à ses descendants ou à ses ascendants, sera volontairement demeurée plus de trois mois sans en acquitter les termes.

(1) Voir thèse de Edmond DE BIEVILLE, Paris, 1904; cf. Jean FABRE, *De la Contrainte par corps*, Toulouse, 1933.

Het wil voorkomen dat de geest van die bepaling beduidend uitgebreid kan worden, hetzij dat, om de termijn van uitstel, die hij zou aanvragen, te verantwoorden, de schuldenaar zijn vermogens-toestand en zijn middelen met een vrijwillige onnauwkeurigheid opgegeven zou hebben aan de magistraat die hij daarover uitleggingen moest verstrekken, hetzij dat hij, om zich insolvent te maken, met derden over zijn bezit gecontracteerd zou hebben door verkoop, inpandgeving, aanbreng in een vennootschap, enz., hetzij *a fortiori*, dat hij er kosteloos over beschikt zou hebben.

Als besluit van deze beschouwingen voorziet het ontwerp een bepaling waarbij, zoals artikel 391*bis* van het Strafwetboek het ook doet, wordt voorzien, dat elke persoon, die bij in kracht van gewijsde gegane rechterlijke beschikking veroordeeld is geworden tot het vervullen van sommige verplichtingen of tot het doen van sommige betalingen, dit vrijwillig niet zou hebben gedaan, met gevangenisstraf gestraft zal worden.

Het nieuw artikel 509*ter* van het Strafwetboek steunt trouwens op de artikelen 573 en volgende van het Wetboek van Koophandel betreffende de bankbreuken.

Het past, het in herinnering te brengen : de in zake bankbreuk voorziene straffen steunen op een zeer eenvoudige en zeer rechtvaardige grond (1).

De wetgever beschouwt het als een misdrijf, wanneer schuldeisers door zware nalatigheid schade wordt berokkend. Elke schuldenaar, hij weze al dan niet koopman, kan zich aan dit misdrijf schuldig maken. Waarom de koopman gestraft en de burgerlijke schuldenaar ongestraft gelaten ? Indien zij beiden schuldig zijn, moeten zij ook beiden onder de toepassing van de strafwet vallen (2).

Aldus voorziet het ontwerp in een betreurens-waardige leemte.

Il paraît bien que l'esprit de cette disposition est susceptible d'être singulièrement étendu, soit que pour justifier le terme de grâce qu'il sollicitait, le débiteur ait signalé avec une inexactitude volontaire sa situation de fortune et ses ressources au magistrat devant lequel il devait s'en expliquer, soit que pour se rendre insolvable, il ait contracté avec des tiers par vente, mise en gage, apport en société, etc., de son avoir, soit *a fortiori* qu'il en ait disposé à titre gratuit.

Sous l'empire de ces considérations, le projet prévoit une disposition portant, à l'instar de l'article 391*bis* du Code pénal, que toute personne condamnée par une décision judiciaire passée en force de chose jugée à accomplir certaines prestations ou à faire certains paiements, s'en sera volontairement abstenue, sera punie d'une peine d'emprisonnement.

L'article 509*ter* nouveau du Code pénal s'inspire au reste des articles 573 et suivants du Code de commerce organiques des banqueroutes.

Il convient de le rappeler : les peines de la banqueroute ont un fondement bien simple et très juste (1).

Le législateur considère comme un délit le fait de dépouiller ses créanciers par des négligences graves. Tout débiteur, qu'il soit commerçant ou qu'il ne le soit pas, peut se rendre coupable de ce délit. Pourquoi frapper le commerçant et laisser impuni le débiteur civil ? S'ils sont tous les deux coupables, ils doivent tous les deux tomber sous le coup de la loi pénale (2).

Le projet comble ainsi une fâcheuse lacune.

(1) DUCOS DE LA HAILLE, blz. 235.

(2) DUPIN, *De la Faillite civile*, blz. 210.

(1) DUCOS DE LA HAILLE, p. 235.

(2) DUPIN, *De la Faillite civile*, p. 210.

**Wetsvoorstel betreffende
de bedrieglijke insolventie.**

HOOFDSTUK I.

De bedrieglijke insolventie.

EERSTE ARTIKEL.

Artikel 2 van de wet van 27 Juli 1871 wordt door de volgende bepaling vervangen :

« Hij wordt behouden in criminele zaken voor de tenuitvoerlegging der veroordelingen tot terug-gave, tot schadevergoeding en tot de kosten. Hij mag in dezelfde voorwaarden uitgesproken worden in correctionele en in politiezaken. »

ART. 2.

Artikel 3 van de wet van 27 Juli 1871 wordt door de volgende bepalingen vervangen :

« Lijfswang mag bovendien in alle andere zaken worden uitgesproken :

» 1° Voor de teruggaven, de schadevergoeding en de kosten, wanneer deze het gevolg zijn van een bij de strafwet voorzien feit of van een ongeoorloofde daad, moedwillig of te kwader trouw gepleegd ;

» 2° Voor de inning van elke pecuniaire veroordeling, wanneer de schuldenaar zich vrijwillig insolvent heeft gemaakt, zelf gedeeltelijk, sedert het instellen van de vordering of gedurende het jaar dat het vonnis voorafgaat, waarbij zijn kennelijk onvermogen wordt verklaard. »

ART. 3.

Artikel 4 van de wet van 27 Juli 1871 wordt door de volgende bepaling vervangen :

« Hij heeft slechts plaats voor een bedrag dat 1.500 frank overschrijdt. »

ART. 4.

Artikel 5 van de wet van 27 Juli 1871 wordt door de volgende bepaling vervangen :

« De lijfswang wordt uitgesproken en zijn duur bepaald bij het vonnis of het arrest dat ten principale uitspraak doet, volgens de ernst van de gepleegde fout en de grootte van de te herstellen schade.

» Hij mag ook aangevraagd worden bij afzonderlijke vordering, wanneer de veroordeling in kracht van gewijsde is gegaan. In dat geval wordt de eis door middel van een dagvaarding voor de rechtbank van eerste aanleg gebracht op het gebied van welke de tenuitvoerlegging vervolgd wordt.

**Proposition de loi
relative à l'insolvabilité frauduleuse.**

CHAPITRE I.

La contrainte par corps.

ARTICLE PREMIER.

L'article 2 de la loi du 27 juillet 1871 est remplacé par la disposition suivante :

« Elle est maintenue en matière criminelle pour l'exécution des condamnations aux restitutions, aux dommages-intérêts et aux frais. Elle peut être prononcée dans les mêmes conditions, en matière correctionnelle et de police. »

ART. 2.

L'article 3 de la loi du 27 juillet 1871 est remplacé par la disposition suivante :

« La contrainte par corps peut, en outre, être prononcée en toute autre matière :

» 1° Pour les restitutions, dommages-intérêts et frais lorsqu'ils sont le résultat d'un fait prévu par la loi pénale ou d'un acte illicite, commis méchamment ou de mauvaise foi ;

» 2° Pour le recouvrement de toutes condamnations pécuniaires, lorsque le débiteur se sera volontairement rendu insolvable, même partiellement, depuis l'intentement de l'action ou pendant l'année précédant le jugement déclaratif de sa déconfiture. »

ART. 3.

L'article 4 de la loi du 27 juillet 1871 est remplacé par la disposition suivante :

« Elle n'a lieu que pour une somme excédant 1.500 francs. »

ART. 4.

L'article 5 de la loi du 27 juillet 1871 est remplacé par la disposition suivante :

« La contrainte par corps est ordonnée et sa durée est déterminée par le jugement ou l'arrêt statuant au principal, d'après la gravité de la faute commise et l'étendue du dommage à réparer.

» Elle pourra également être demandée par action distincte lorsque la condamnation sera passée en force de chose jugée. Dans ce cas, la demande sera portée par voie d'assignation devant le tribunal de première instance dans le ressort duquel l'exécution est poursuivie.

» De lijfswang kan niet één jaar overschrijden. Hij kan niet ten uitvoer worden gelegd na vijf jaar volgende op de dag waarop hij gelast werd. Bij het eindigen van de bepaalde termijn houdt hij van rechtswege op. »

ART. 5.

Artikel 6 van de wet van 27 Juli 1871 wordt door de volgende bepaling aangevuld :

« Lijfswang kan echter worden uitgesproken in de bij de nummers 1 en 4 voorziene gevallen, wanneer de burgerlijk verantwoordelijke of de erfgenaam van de dwangbare bij lijve zichzelf insolvent heeft gemaakt. »

ART. 6.

De artikelen 780, 781, 782, 783, 784, 788, 789, 790 en 791 van het Wetboek van Burgerlijke Rechtsvordering worden door de volgende bepalingen vervangen :

« *Art. 780.* — Geen lijfswang kan ten uitvoer worden gelegd dan acht dagen na de met bevel gedane betekening van de beslissing die hem gelast heeft.

» De betekening zal eveneens bevatten :

» 1° Keuze van woonplaats in de gemeente waar de rechtbank van eerste aanleg, in het gebied van welke de lijfswang wordt uitgevoerd, zitting heeft, indien de schuldeiser er niet woont;

» 2° De aanduiding van de dag waarop de schuldenaar zich op de gevangenis moet aanmelden van de plaats, of indien er geen bestaat, van de meest nabije plaats, om er gegijzeld te worden.

» De deurwaarder zal er een afschrift van afgeven aan de bestuurder van de gevangenis en tegelijkertijd zal hij in zijn handen de bedragen in bewaring geven, welke nodig zijn voor het onderhoud van de schuldenaar gedurende de termijn, tijdens welke hij de lijfswang wil doen uitvoeren. Is die duur langer dan één maand, dan mag de schuldeiser de onderhoudsmiddelen persoonlijk consigneren.

» *Art. 781.* — Indien de schuldenaar zich niet op de bepaalde dag op de gevangenis aanmeldt om er de gijzeling te ondergaan, geeft de bestuurder van de gevangenis daarvan bericht aan de deurwaarder, die de stukken aan de Procureur des Konings bezorgt, dewelke in de tenuitvoerlegging van de lijfswang zal voorzien.

» *Art. 784.* — Indien sedert het bevel een gans jaar is verlopen, wordt dit bevel hernieuwd.

» *Art. 793.* — De woorden « nochtans zal de deurwaarder niet vergezeld zijn van gerechtsdienaars » vallen weg. »

» La contrainte par corps ne peut excéder une année. Elle ne peut être exécutée au delà de cinq ans suivant la date à laquelle elle a été ordonnée. A l'expiration du terme fixé, elle cesse de plein droit. »

ART. 5.

L'article 6 de la loi du 27 juillet 1871 est complété par la disposition suivante :

« Toutefois la contrainte par corps pourra être prononcée dans les cas prévus aux numéros 1 et 4 lorsque le civilement responsable ou l'héritier du contraignable par corps se sera rendu lui-même insolvable. »

ART. 6.

Les articles 780, 781, 782, 783, 784, 788, 789, 790 et 791 du Code de procédure civile sont remplacés par les dispositions suivantes :

« *Art. 780.* — Aucune contrainte par corps ne pourra être mise à exécution que huit jours après la signification avec commandement de la décision qui l'a ordonnée.

» La signification contiendra aussi :

» 1° Election de domicile dans la commune où siège le tribunal de première instance dans le ressort duquel la contrainte par corps est exécutée, si le créancier n'y demeure pas;

» 2° L'indication du jour où le débiteur devra se présenter à la prison du lieu ou, s'il n'y en a pas, du lieu le plus voisin, afin d'y être incarcéré.

» L'huissier en donnera copie au directeur de la prison et il consignera en même temps entre ses mains les sommes nécessaires à l'entretien du débiteur pendant la durée pour laquelle il entend faire exécuter la contrainte par corps. Si celle-ci a une durée de plus d'un mois, le créancier pourra consigner les aliments personnellement.

» *Art. 781.* — Dans le cas où le débiteur ne se présente pas à la prison au jour fixé pour y subir l'emprisonnement, le directeur de la prison en donnera avis à l'huissier qui transmettra les pièces au procureur du Roi, lequel pourvoira à l'exécution de la contrainte par corps.

» *Art. 784.* — S'il s'est écoulé une année entière depuis le commandement, celui-ci sera renouvelé.

» *Art. 793.* — Les mots « néanmoins l'huissier ne sera pas assisté de recors » sont abrogés. »

ART. 7.

Het eerste lid van artikel 30 van de wet van 21 Maart 1859 wordt door de volgende bepaling vervangen :

« De voor het onderhoud bestemde som bedraagt honderd vijftig frank voor dertig dagen. »

ART. 8.

Artikel 800 van het Wetboek van Burgerlijke Rechtsvordering wordt door de volgende bepaling aangevuld :

« 5° In het geval en onder de voorwaarden bij artikel 34 van de wet van 21 Maart 1859 voorzien. »

HOOFDSTUK II.

Burgerlijke bankbreuk.

ART. 9.

In afdeling V van boek II, titel IX, van het Strafwetboek wordt een artikel 509ter ingevoegd, luidende :

« Met gevangenisstraf van acht dagen tot twee maanden en met geldboete van 50 frank tot 500 frank of met een van die straffen alleen wordt gestraft hij die, bij een in kracht van gewijsde gegane rechterlijke beschikking veroordeeld zijnde tot het betalen van geldsommen, vrijwillig heeft verzuimd daaraan gevolg te geven.

» De vrijwillige niet-uitvoering vanwege de schuldenaar kan met name uit een van de volgende omstandigheden afgeleid worden :

» 1° Indien zijn persoonlijke uitgaven of de uitgaven van zijn huis overdreven worden geoordeeld;

» 2° Indien hij zware bedragen aangewend heeft voor het spel, voor loutere kanshandelingen of voor fictieve verrichtingen op de beurs of over goederen;

» 3° Indien hij aankopen heeft gedaan, die niet in verhouding zijn tot zijn middelen, onder meer door zijn toevlucht te nemen tot koopcontracten op termijn;

» 4° Indien hij, na het vonnis waarbij zijn kennelijk onvermogen werd verklaard, een schuldeiser bevoordeeld heeft ten nadele van de boedel;

» 5° Indien hij, sedert de dagvaarding tot inleiding van de aanleg, zijn goederen, in hun geheel of ten dele, vervreemd heeft of bezwaard heeft met zakelijke rechten;

» 6° Indien hij, hetzij uit naam van zijn schuldeisers, hetzij door onderschuiving van personen, op bedrieglijke wijze veronderstelde of overdreven schuldvorderingen voorgelegd heeft. »

K. DE BAECK.

ART. 7.

Le premier alinéa de l'article 30 de la loi du 21 mars 1859 est remplacé par la disposition suivante :

« La somme destinée aux aliments est de cent cinquante francs pour trente jours. »

ART. 8.

L'article 800 du Code de procédure civile est complété par la disposition suivante :

« 5° Dans le cas et sous les conditions prévues à l'article 34 de la loi du 21 mars 1859. »

CHAPITRE II.

Banqueroute civile.

ART. 9.

Un article 590ter rédigé comme suit est introduit dans la section V du livre II, titre IX, du Code pénal :

« Sera puni d'un emprisonnement de huit jours à deux mois et d'une amende de 50 à 500 francs ou d'une de ces peines seulement, sans préjudice s'il y a lieu de l'application de dispositions pénales plus sévères, toute personne qui, ayant été condamnée à un paiement de sommes par une décision judiciaire passée en force de chose jugée, se sera volontairement abstenue de s'y conformer.

» L'inexécution volontaire du débiteur pourra être déduite notamment de l'une des circonstances suivantes :

» 1° Si ses dépenses personnelles ou les dépenses de sa maison sont jugées excessives;

» 2° S'il a consommé de fortes sommes au jeu, à des opérations de pur hasard ou à des opérations fictives de bourse ou sur marchandises;

» 3° S'il a fait des achats disproportionnés avec ses ressources, notamment en recourant à des contrats de ventes à tempérament;

» 4° Si, après le jugement qui a déclaré sa déconfiture, il a favorisé un créancier au préjudice de la masse;

» 5° Si, depuis l'assignation introductive d'instance, il a aliéné ses biens en tout ou en partie ou s'il les a grevés de droits réels;

» 6° S'il a frauduleusement présenté, soit au nom de ses créanciers, soit par interposition de personnes, des créances supposées ou exagérées. »